

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

9. De Ducibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

ut sacra externa fieri viderent. In Concil. Toleran. 6. sic habetur: *Ut quisquis succederent temporum Regni sortiretur a patre, non ante consideret Regiū sedem, quam inter reliqua conditionum Sacramenta polliceretur, non permissurum se degere in Regno suo eum, qui non est Catholicus. Si vero postquam ad regni gubernacula accessisset, huius ipse tamerator existeret promissi, esset anathema Maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum esseretur ignis aeterni. Extat in Codice tituli de hæreticis, & alijs titulis multæ leges contra Arianos, & alios hæreticos constitutæ, videlicet Constantini Magni, Theodosij Senioris, Arcadij, & Honorij, & Theodosij Junioris. Dion Cassius li. 52. Eos vero, qui in diuinis aliquid inuouant, odio habet, & corce, non Dei solum causas, quem tamen, qui contemnit, nec aliud sane magni quidem fecerit, sed quia noua quædam numina hi tales introducentes multos impellunt ad mutationem rerum. Vnde consuetudines, seditiones, conciliabula existant, res profecto minima conducibiles principatui. Et de Religione inani, & falsâ Deorum loquebatur Dion Cassius. Laetan. li. 5. c. 20. Nihil est in rebus humanis Religione præstantius, eamque summa vi oportet defendi, Et li. 4. Inst. c. vlt. Religio vnica Deo tenenda est: nam hic est fons veritatis, hoc domicilium fidei, hoc templum Dei: quod si quis non intrauerit, vel à quo si quis exiuerit, à spe vitæ & salutis aeternæ alienus est.*

CAP. VII.

De Principibus.

Primo quaeritur, Quinam appellatione Principis intelligatur in iure? Respondeo, cum Glo. in c. Fundamenta. §. Proinde, in verbo Princeps, de elect. in 6. Principem dici eum, qui primum locum habet. Princeps aliquando late sumitur: uti docet Cardinalis in Clem. 1. de Testib. in 2. Notabilia: & tunc Princeps dicitur quilibet, qui primum locum tenet: ita ut ipsi etiam Imperatores, & Reges Principes vocentur, & ut ait Alexander in c. Luxuriosa. §. Ecclesia, dist. 35. etiam ipsi Ecclesiarum Antistites dicuntur principes: Immo viri primarij, quicumque sint illi, principes viri nominantur, id est, primi inter alios. Sumitur etiam Princeps aliquando pro filio primogenito Regis, ac ita Primogenitus Regis Angliæ dicitur princeps Valliæ, Primogenitus quoque Legionis, & Castellæ, Portugalliæ, Scotiæ nominatur princeps, sicut Primogenitus Regis Franciæ vocatur Delphinus, quia eius est Delphinatus. Aliquando vero principes appellantur, qui ciuitatis alicuius vel Prouinciæ administrationem habent à Rege, & ita olim Regno Neapolitano ij, qui ab Imperatoribus Græcorum præfiebantur certis ciuitatibus, vel populis, vocari cœperant more Græcorum: qualis olim fuit Princeps Cupuanus, Princeps Tarentinus, Princeps Salernitanus. Et hinc est, ut in eo Regno sint multi Principes, cum tamen in alijs regnis pauci inueniantur.

Aliquando Principis nomen eum tantum significat, qui supremam habet potestatem in ijs prouincijs, & populis & gentibus, quibus præfuit: sic Imperator, Rex, Summus Pontifex, Principes vocantur: sic sumitur, cum diximus: Principis est, vltimas testatorum voluntates iustis de causis mutare: Principis est, monetam cudere, bellum hostibus indicere, indictum gerere.

Secundo quaeritur, An Princeps sit prærogatiua honoris, & dignitatis maior Duce, Marchione, & Comite? Respondeo, esse maiorem. id docet Paris in tractatu de Re militari. 7. §. An Princeps.

CAP. VIII.

De Ducibus.

Primo quaeritur, Quis proprie sit, & nominetur Dux? Respondeo: Ducem appellabatur, qui summum in militia imperium obtinebant: qui si commissio prælio victoriam consequerentur, Imperatores conclamatione mili-

tum vocabantur. Vnde Lilius lib. 9. Lat. primum et ordi ar, inquit, à Ducibus comparantur, haud equidem ab vno egrugium ducem fuisse Alexandrum. Sic ille. In eodem aurem Dux appellatur, cui pars Imperij ab altero superiore mandata est. Cicero Officiorum tertio: M. Artilius Regulus cum Consul iterum in Africa ex insidijs captus esset Duce Xantippo. in l. Conuentum. ff. de Pactis. publica conuentio est, quæ fit per pacem, quoties inter se duces belli quædam paciscuntur. Sic à Cæsare Duces sæpe appellantur, qui Legati ipsius erant, & Imperatore absente summam potestatem habebant: ut Labienus apud Cæsarem lib. 6. de Bel. Gallico. cuius hæc sunt verba ad milites: Præstate eandem nouis ducibus virtutem, quam sapienter Imperatori præstistis. Atqui hi nonnunquam Consulibus insignibus utebantur, & poterant dimitti ab Imperatore ignominia causa, ut scribit Vlpian. l. 2. ff. De his qui notan. in famia. Tacitus de Moribus Germanor. Reges, inquit, ex Nobilitate, Duces ex virtute sumunt: nec Regibus infirma, aut libera potestas: & Duces exemplo potius, quam Imperio: si prompti si conspici, si aucte aciem agant, admiratione præfunt.

Aliquando Duces dicebantur, qui summum quidem Imperium obtinebant. Comites vero ij, quibus Imperij pars mandata erat. Cicero in Oratione pro Marcello: Huius autem rei, inquit, Cæsarem alloquens, tu idem Dux es & Comes. Postea vero Duces dicti sunt, quibus Rex, aut populus Regionis alicuius administrandæ potestatem dedit. Saxo libr. 3. Qualibet prouincia Theutonica terra suam habet Palatinum, Saxonia, Bavaria, Franconia, & Saxonia, quæ antequam à Romanis superarentur, regna fuerunt, à quibus ipsa in Ducatus nomina fuerunt permutata. Caroli Magni tempore Duces dicebantur, quibus duodecim Comitatus suberant. Theodolphus in Anno 849. Tassalonem, inquit, in Ducatu Baiuorum collocavit, per summum beneficium: Gryphonem vero partibus Neustriæ misit, & dedit ei duodecim Comitatus. Eum locum imitatus Aimonius lib. 4. c. 61. Tassalonem, ait, in Ducatum restituit. Gryphonem vero more Ducum, duodecim Comitatus donauit. Duces itaque sunt Regionis vel Prouinciæ præfecti, siue præfides. Greg. Turon. lib. 9. c. 7. Cum Ducatum urbium Thronicæ, atque Picauji administrauit: ad huc, & Vici Iulienis atque Bernardæ urbium Principatum accepit. In lib. Feudorum, tit. Quis dicitur Dux, Marchio, Comes c. 1. legitur: Qui à principe de Ducatu aliquo inuestitus est, Dux solito more vocatur. Duces olim apud Romanos dicebantur hoc nomine militum duces: at vero ab Imperatoribus Romanis, præsertim à Carolo Magno, & posteris, qui deinceps sunt consecuti, Ducatus nomine, dignitas regalis est, quæ à Rege, siue Imperatore conceditur, appellati cœpit.

Secundo quaeritur, Quanta sit Ducum antiquitas, & quæ origo eorum prima? Respondent quidam Blondum secuti in descriptione Marchiæ Taruiniæ, Longobardos Reges fuisse primos, qui Ducum dignitatem, & titulum in Italiam introduxerunt: Vnde postea in ipso Romano imperio remansit, & inde ad alia Christianorum Principum regna manauit. Sed ex historijs constat Narsetem, qui post Belisarium à Iustiniano Imperatore missus est in Italiam, uti eam administraret, se vocasse Ducem Italiæ, ut ex Sigonio patet lib. 1. de Regno Italia.

Et deinde Longinus, qui fuit primus Exarchus ab Imperatore Constantinopolitano missus, ut eam Italiæ partem, quæ Imperatori parebat, gubernaret, non se Ducem, sed Exarchum appellauit, instar eius, qui toti Africæ Imperatori iubeatæ præerat, & Exarchus Africæ dicebatur. Et cum Longinus sedem suam Rauenne, non Romæ locasset, prouinciæ, ut Sigonius ait, Consularibus, Correctionibus, Præsidibusque sublati singulis ciuitatibus singulos Duces imposuit, & varios eis ad reddenda iura Iudices assignauit, misitque Romam præfectum, qui Verbum administraret: & hunc vocauit Ducem Romanorum, & inde tota ea pars, quæ huic Duci patebat, dici cœpit Ducatus Romanus, ita vt ex eo tempore, monetæ etiam genus quoddam Ducatus dictum sit Ducatus Ro-

tus Romanus. Longobardi itaque eo tempore Italiam inuaserant, à Narsete in eam Prouinciam euocati: in qua Ducatus quatuor insignes, & primarios constituerunt. Nam Foro Iulij capto, primum Ducatum Foroiuliensem Alboinus primus Rex Longobardorum instituit, quem Guisulpho nepoti concessit Anno salut. D L X V I I I. Deinde idem Rex Alboinus in Umbria cepit Spoletum: in qua secundum Ducatum Spoletanum creauit, & in eo Ducatu Faroaldum constituit, qui fuit Primus Dux Spoletanus Tertius Ducatus fuit Beneuentanus. Nam Autharis, tertius Longobardorum Rex Beneuento expugnato, totum Samnium in Ducatum formulam redegit, & Beneuenti Zononem primum Regem instituit Anno Domini D. L X X V I I I. teste Sigonio. Quartus Ducatus, ut testatur Blondus, fuit Taurinensis. Fuerunt deinde alij Ducatus instituti, uidelicet, Perusinus, Romanus, Tuscus, Campanus.

Carolus Magnus, deuictis Longobardis, eorum Regnum, in Italia sibi uendicauit, & Ducatus, à Longobardis, in Italia constitutos, Patrijs uiris concessit. Et cum Longobardi antea Ducatus darent ad vitam eorum, quibus dabant, non perpetuo ad eorum posteros transmissos, nullum in eis uis filijs, & nepotibus, concedebant, ut Blondus scribit. Carolus Magnus cepit dignitatem concedere, eo iure, ut transfret etiam in posteros, ita tamen, ut Ducem iuramentum sese Imperatori obligarent. Et hinc nati sunt feudorum usus: quod institutum seruauerunt postea qui Carolum Magnum Imperatores consecuti sunt, & Germanorum Reges. Vnde temporibus Caroli Magni, & posteriorum eius, & deinde Germanorum Regum creati sunt multi Duces per Italiam, Galliam, & praesertim Germaniam, in qua sunt multi ducatus, quorum est origo antiquissima.

Tertio quaeritur, An Dux honoris, & dignitatis praerogatiua sit maior Marchione, & Comite? Respondeo, uariorem esse: nam si secundo Feudorum tit. Quis dicatur Dux. s. secundo. tres dignitates ponuntur, & primo loco Dux, deinde Marchio, & tertio loco Comes numeratur. Coram Rege Dux manet cooperto capite, & subsellium habet, cum tamen Marchiones, & Comites aperto capite, & stantes sint. Aliqui item Duces diadema & coronam habent, quam accipiunt cum inaugurantur.

Quarto quaeritur, An Duces sint Regibus subiecti? Respondeo, inter Duces quosdam esse, qui supremam in ciuilibus, & temporalibus potestatem, & iurisdictionem, instar Regum habent: & hi Regibus subiecti non sunt. Alij Duces sunt Regibus subiecti, tales sunt multi Duces in Gallia, & Duces in Castella, Aragonia, Portugallia, Betica, item in Sicilia, in Regno Neapolitano, in Anglia & Scotia. Primi generis Duces in suae ditionis locis id possunt, quod est Regum, quia alium in ciuilibus, & profanis superiorum nec habent, nec agnoscunt. Secundi uero generis Duces supremam non habent potestatem, sed restrictam, tantam uidelicet, quantum ipsis Reges concedunt: unde ea non possunt, quae sunt Regibus, uel supremis Principibus reseruata.

Quaeres, utrum ea possint uel praescriptionis, aut consuetudinis longo temporis decursu firmatae? Respondeo, non posse, quia noluerunt Reges, ut ea sibi Duces acquirerent, nisi ipsorum priuilegio, quare ius non habent iudicandi, uel gerendi bella, cudendi monetam, uel uectigalia imponendi: Immo etiam si Rex liberam illis facultatem concedat, quae uectigalia imponant, ea facultas finita, & extincta censetur, si semel imposuerunt, nisi Rex aliud expresserit. Quo fit, ut nequeant illi subditis noua uectigalia constituere, uel antiqua augere.

Quinto quaeritur, Quorumnam sit Duces creare? Respondeo, Imperatorum, Regum, & Romanorum Pontificum, praesertim in locis, & prouincijs Romanae Ecclesiae temporali potestati subiectis. At uero quidam Duces sunt qui electione, & suffragio constituuntur, ut Dux Venetiarum, Dux Genuesium: hi uero Duces suprema potesta-

te, & iurisdictione carent, quia ea est penes Rempublicam, siue Senatuum: habent tamen praerogatiuam honoris in Senatu cogendo, & dissolueno, in sedendo, & in alijs pietisque.

CAP. IX.

De Marchionibus.

Primo quaeritur, Quinam sint & dicantur Marchiones? Marchio dictus est à marchia: siue marchia: & marchia, limitem significat à marchi Germanica uocabulo, quo limes designatur. Regino libro secundo Chronici. in Anno D C C L X X X V I I I. Post bac Carolus, inquit, Ratiobonam uenit, ibique marchias, & fines Baioariorum disposuit. Aimonius libro quinto. Ludouicus Neustriam marchiam sibi habere, & Carolemannus Burgundiam & Aquitaniam marchijs suis obtinere. Albertus Craetzius in Vandalia, libro tertio, capitulo decimo sexto. hoc uocabulum existimat deductum esse à uulgaris Saxonum lingua, apud quos marchia significat districtum unius ditionis. Scribit Paulanias, libro decimo, Gallos equestrem pugnam instituisse, ut singulos equites selectos equis sequerentur alij duo, qui domini equo occiso, suum submitterent, quique Domino, & sibi inuicem auxilio, & supplemento essent: Et hanc equestris pugnae institutionem uernacula lingua ipsi Galli uocant Trimarchisiam, quod singuli equites constarent ex tribus. Equum enim ipsi marcham appellant. Vnde nunc etiam Brittones, qui praesertim linguam Gallicam retinuerant, simul & Britannii Montani, quos Angli VVallos nominant, equum, marcham dicunt. Et ita in l. Baioariorum habetur: Si equus est, quem march. dicimus: & in alia lege: Si quis aliquem de equo suo deposuerit, quem march VVallo uocant. Et in l. Alemannorum: Si talem equum inuolauerit, quem Alemanni march dicunt. Marchio igitur est is, qui limitum certo regni, cum imperio praesit. Est enim uox Francorum & Germanorum, Aimonius libro quinto, capitulo undecimo. Reliqui Marchiones qui fines regni tuentur, & hostium arcere incursus. Aimonius libro quinto. Robertus Comes Parisiorum, frater Odonis Regis, Marchio Francorum uocabatur. Albertus Craetzius in Vandalia, Marchiones appellat, Praefides prouinciarum, & nomen ait esse Saxonicum, & ab alijs uariationibus usurpatum. Sic, inquit, dictus est Marchio Misnesis, Palensis, Syrius, Morauia in Germania: & in Italia, Marchia Taruina, Anconitana, Mantuana, Ferrariensis. Ex his intelliguntur, quae interpretes de Marchionibus tradiderunt, in libro secundo Feudor. titul. Quis dicatur Dux, Marchio, Comes, habetur. Qui uero de Marchia à Principe inuestitus est, Marchio dicitur. Dicitur autem Marchio, quia marcha, ut plurimum iuxta mare sit posita. Alciatus in Traict. de singulari terramine, capit. trigesimo secundo, ait, Marchionis nomen Gothicum esse, ac proinde ualere, ac si Magistrum equitum dicamus, quia marcham Germanicum equum dicunt, & marchare, equitare. Vldaricus Zafius in traict. de feudis par. quint. principali numer. quarto. putat, marcham, uocabulum esse Gothicum, & significare Praefectum limitum. Romani etiam Imperij limites constituerunt, in quibus aduersus hostes milites, & eorum duces excubabant: quibus concessum est, ut sibi acquirerent, quae de hostibus caperent. Sed certe Marchionis nomen est, non antiquum, sed nouum à Longobardis, aut certe post Feudorum iura, & usum inuectum: is enim, qui in Prouincia iuxta mare sita praeficiebatur, Marchio uocari cepit. Postea uero factum est, ut Marchiones dicantur, qui uni ciuitati, uel oppido praesunt.

Secundo quaeritur, Utrum Marchio, honoris & dignitatis praerogatiua sit Comite maior? Ex e. 1. r. Quis dicatur Dux, Marchio, Comes, li. 2. Feudorum constat, Marchionem Comiti praecellere: primo enim loco ponitur Dux, secundo Marchio, tertio Comes. Ordinis enim litterae ratio

habe-